

Tatyana Aleksandrova

Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, Bulgaria

СЪВРЕМЕННА ПРАВОПИСНА ПРАКТИКА

MODERN SPELLING PRACTICE

Статиите, поместени в този брой на сп. „Български език“, са посветени на съвременната правописна практика. Общото между тях е, че поставените проблеми се разглеждат във връзка с кодификацията и с нейната история, което дава възможност редица правописни особености, колебания и грешки в съвременни текстове да получат по-адекватно обяснение.

В статията си Руска Станчева убедително обосновава необходимостта от изследване на езиковите нагласи, което е от ключово значение за езиковата политика и за кодификацията на книжовния език. Тя разглежда проблема за нагласите и за тяхното влияние върху поведението на езиковата общност, а оттам и върху функциите и структурните особености на книжовния език. Въз основа на извадка на запитванията към Службата за езикови справки и консултации през 2015 г. се разглеждат и конкретни проблеми при писането на главни букви, за разрешаването на които данните от проучване на езиковите нагласи биха били особено полезни.

Милен Томов анализира запитванията за правопис, които постъпват в Службата за езикови справки и консултации. В резултат на наблюдения за по-дълъг период се установява, че при езиковото консултиране в областта на правописа до голяма степен се запазва устойчивост на проблематиката, като доминират едни и същи въпроси – най-вече за употребата на главна и малка буква, за разделното, слятото и полуслятото писане. Като причина за това се изтъква мотивацията на потребителите за ползване на езикови консултации и самата специфика на правописната норма, а не толкова състоянието на кодификацията.

Катя Чаралозова се спира на някои случаи на колебание при писането на главни и малки букви в съставните собствени имена, а така също и отражението на дублетността при писането и изговора на *променливо я* при една група глаголи от второ спрежение с ударение на последната сричка в минало несвършено време. Акцент в публикацията е анализът на състоянието на актуалната правописна практика в споменатите пунктове от гледна точка както на съвременната кодификация, така и на историята на кодификацията.

Маргарита Димитрова разглежда означаването на десетични дробни, многозначни числа и време в часове, минути и секунди чрез цифри и препинателни знаци в непунктуационна функция. Разглеждат се световните и българските стандарти, както и практиката в учебниците по математика. Но въпреки че кодификацията в този пункт в последните правописни речници от 2002 и 2012 г. е съобразена с писмената практика, разнообразието при означаване на тези единици в съвременни български писмени текстове е голямо.

В статията на Татяна Александрова се разглежда действието на правилото за употреба на деепричастия от гледна точка на историята на кодификацията. Представят се някои типове грешки, свързани с нарушаване на изискването за корелативност на субекта при главния и второстепенния предикат в би-предикативни конструкции с деепричастия, и се анализират причините за тези грешки.

В своята работа Илиана Кунева изследва една група собствени имена, които се пишат на латиница, но при транскрибирането им на кирилица в български текстове се пораждат колебания относно началната главна буква и употребата на кавички. Динамиката на процеса на навлизане на много нови имена изпреварва процеса на регулиране на тяхното изписване.

В работата на Николай Паскалев се проследява кодификаторската практика във връзка с писането на главна буква при личните и притежателните местоимения в т.нар. учтивя форма. Анализират се причините за продължаващите десетилетия наред правописни колебания при изписването на тези местоимения в учтиви обръщения към повече от един събеседник. Дава се и оценка на кодификаторските решения в някои граматички и в официалните правописни речници с оглед на тяхната прецизност и перспективност.

Представените дотук материали са разработени в рамките на проекта „Съвременна правописна практика“ на Секцията за съвременен български език към ИБЕ.

Кристияна Симеонова се представя с материал, в който се акцентира върху необходимостта от актуализация на *Правописния речник на българската научно-техническа лексика* (2001) във връзка със синхронизиране на изписването на някои термини с официално установения правопис, както и във връзка с трудностите и колебанията, които възникват при писането им. Обосновава се нуждата от обновяване на словника и включване на нови термини, навлезли в терминологичната система на езика ни през последните години.

✉ Tatyana Aleksandrova
t_alexandrova_@mail.bg